

Natuur & Milieu educatie

Groep 3-4
Herfst op de
kinderboerderij

Avifauna
vogels en zoo

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Leerdoelen, doelgroep, samenvatting
3. Toelichting en voorbereidingen excursie
4. Lessuggesties

Bijlagen

- Bijlage 1: opdrachtenblad excursie 'herfst op de kinderboerderij'
- Bijlage 2: Voorbeeld begeidershandleiding excursie
- Bijlage 3: Poster voor in de klas 'De reis van de ooievaars'

Gegevens

Vorm:

Excursie

Locatie:

Kinderboerderij Zegersloot,
Burg. Bruins Slotsingel 11,
Alphen aan den Rijn

Periode:

Oktober

Duur:

1 uur en 30 minuten

Doelgroep:

Groep 3 en 4

Begeleider:

(vrijwillige) medewerker
Avifauna

1. Inleiding

In de herfst valt het blad van de bomen, wordt het langzaam koud en maken een hoop dieren zich klaar voor de winter. Sommige dieren gaan in winterslaap, anderen vliegen naar warmere landen, maar een hele hoop diersoorten blijven hier om de winter te trotseren.

2. Leerdoelen, doelgroep, samenvatting

Leerdoelen

- De leerlingen leren het concept 'winterrust'.
- De leerlingen kunnen minimaal één dier benoemen die in winterrust gaat.
- De leerlingen leren het concept 'winterslaap'.
- De leerlingen kunnen minimaal één dier noemen die een winterslaap houdt.
- De leerlingen kunnen benoemen hoe zij hun tuin, balkon of het schoolplein kunnen inrichten voor dieren die in winterslaap of winterrust gaan.
- De leerlingen leren wat een wintervacht is.
- De leerlingen kunnen minimaal 3 dieren benoemen die een wintervacht krijgen.
- De leerlingen leren wat de vogeltrek is.
- De leerlingen kunnen benoemen dat de ooievaar één van de vogels is die overwintert in Afrika.

Sustainable Development Goals

Doelgroep

Deze excursie is bedoeld voor de groepen 3 en 4 van de basisschool.

Samenvatting

De leerlingen ontdekken op de kinderboerderij, door middel van kleine doe-opdrachten, hoe de verschillende dieren zich klaarmaken voor de winter. In het hoofdstuk 'lessuggesties' vindt u daarnaast nog enkele leuke activiteiten die u aan het lesthema kunt koppelen. Ook wordt er speciaal aandacht besteed aan activiteiten die op het schoolplein kunnen worden georganiseerd.

3. Toelichting en voorbereidingen excursie

Vorbereiding

- Regel het vervoer naar Kinderboerderij Zegersloot (lopen/ fiets/ auto)
- Verdeel de klas in 4 groepjes
- Zorg voor ieder groepje leerlingen voor 1 hulpouder/docent tijdens de excursie
- Denk aan buitenkleding
- In de bijlage van dit document vindt u het opdrachtenblad + begeleiders-handleiding. Deze ligt klaar op de kinderboerderij.

Inleiding

De leerlingen worden door de (vrijwillige) medewerker opgewacht bij de entreepoort van kinderboerderij Zegersloot. De (vrijwillige) medewerker zal de leerlingen inhoudelijk begeleiden. **Let op: de leerkracht blijft natuurlijk verantwoordelijk voor de groep!**

De inleiding van de excursie begint in het klaslokaal van de kinderboerderij. Hier zal een introductiegesprek worden gehouden over de herfst. Waaraan merken de leerlingen dat het herfst wordt? Hoe bereiden de leerlingen zich voor op de herfst en de winter die daarna komt? Ook dieren bereiden zich voor op de koude winterdagen. Dit doen ze vaak al in de herfst. De leerlingen gaan aan de hand van een spelparcours uitvinden hoe.

Vervolgens krijgen de leerlingen en de ouders een korte uitleg over de opdrachten die ze gaan doen en hoe dat in z'n werk gaat.

Kern

Ieder groepje leerlingen krijgt een opdrachtenblad. Daarmee gaan ze opzoek naar hun opdracht. De opdrachten staan in volgorde, waardoor de groepjes een vast parcours lopen.

Opdracht 'De voedselverzamelaars' (speurtocht)

In deze opdracht staat de eekhoorn centraal. De leerlingen gaan net als de eekhoorn speuren naar voedsel. De leerlingen leren waarom hij dit doet en welk voedsel hij kan bewaren.

Opdracht 'Dieren met een winterjas' (Proef)

In deze opdracht staan diverse boerderijdieren en vogels centraal. De leerlingen leren hoe de vacht en het verenkleed van dieren hen warm houdt. Dit doen ze door een simpel proefje te doen. De (vrijwillige) medewerker staat bij deze activiteit voor de begeleiding.

Opdracht 'De wereldreizigers' (puzzel)

In deze opdracht staan de trekvogels centraal. Door middel van een groot memoriespel leren de leerlingen welke vogels naar het buitenland vertrekken en welke vogels in Nederland overwinteren.

Opdracht 'De winterslapers' (Verbindingen leggen)

In deze opdracht staan de egel, de vleermuis en de vlinder centraal. De leerlingen leren dat deze dieren overwinteren. Hoe zorgen we ervoor dat we voldoende slaap- en schuilmogelijkheden hebben voor deze dieren, zodat ze de winter veilig doorkomen?

Afsluiting

Nadat alle groepjes klaar zijn met de opdrachten, neemt de (vrijwillige) medewerker de leerlingen weer mee naar het klaslokaal. Hier worden alle resultaten nabesproken. De (vrijwillige) medewerker evalueert de opdrachten nog eens. Centrale vraag: hoe kunnen we er samen voor zorgen dat alle dieren veilig de winter doorkomen?

4. Lessuggesties

Deze lessuggesties zijn bedoeld als aanvulling op het onderwerp en de excursie. Het is niet noodzakelijk om deze lessuggesties uit te voeren voor het bezoek aan de kinderboerderij. We raden juist aan de suggesties te gebruiken als verwerkingsopdrachten.

Het schoolplein winterklaar maken

Tijdens de excursie komen de leerlingen in contact met het egelhuisje, het insectenhotel en de vleermuiskast. Ga eens met de leerlingen het schoolplein op om te kijken of er voldoende schuilmogelijkheden zijn voor vlinders/insecten, egels en vleermuizen in de winter. Misschien kunnen jullie samen een hoekje inrichten voor de dieren?

Om de egels een handje te helpen kunnen jullie de bladeren buiten bij elkaar harken/vegen. Zoek een hoekje in de luwte en waar het lekker rustig is zodat een overwinterende egel niet gestoord wordt. Egels worden ook heel blij van een holletje onder takken of in een muurtje. De bladeren veeg je op een lekkere grote hoop en dan maar wachten of er een egel zijn intrek wil nemen....

De thuisblijvende vogels

Tijdens de excursie hebben de leerlingen geleerd dat sommige vogels, zoals ooievaars naar warmere landen vertrekken om te overwinteren. Andere vogels blijven wel in Nederland. Vooral als het erg hard vriest of als het sneeuwt is het lastig voor de vogels om eten te vinden. Jullie kunnen ze helpen.

- Maak pindakettingen om op te hangen op het schoolplein
- Maak met de leerlingen vetbollen. Let op dat je plantaardig vet gebruikt. Gebruik geen plastic of netjes om de vetbollen in te maken.

Kies er liever voor om oude kopjes of bijvoorbeeld bloempotten te vullen. Vraag de leerlingen allemaal zelf een oud kopje of pot mee te nemen of breng een bezoekje aan de kringloopwinkel.

Tip: bekijk voor tips de materiaalhandleiding van 'winterfeest voor vogels' op onze website.

De trekvogels

Tijdens de excursie op de kinderboerderij maken de leerlingen kennis met de ooievaar. Ze leren dat er vogels zijn die in de herfst op trek gaan om te overwinteren in warmere landen, zoals de ooievaar die naar diverse West-Afrikaanse landen trekt.

In de bijlage van deze docenthandleiding vindt u een poster van de reis die de ooievaars maken. (Bijlage 3: Poster voor in de klas 'De reis van de ooievaars')

Beleef de reis met de leerlingen.

- Bekijk de poster samen en stel de leerlingen vragen, bijvoorbeeld;
 - Waar start de ooievaar met zijn reis?
 - Hoe is het weer in Nederland?
 - Waar eindigt zijn reis?
 - Hoe is het weer in Afrika?
 - Hoeveel dagen moet hij vliegen?
 - Een belangrijke tussenstop is Spanje. Hoe lang duurt het voor de ooievaar in Spanje is?
- Op de poster staat een kalender afgebeeld. Ieder vakje correspondeert met een dag vliegen voor de ooievaar. Kleur, plak of teken iedere dag 1 vakje af om de reis zichtbaar te maken voor de leerlingen.
- Gebruik de kalender om een rekenopdracht aan te koppelen. Pas dit zelf aan naar het niveau van de klas.

De regenproef

Met deze opdracht neem je de leerlingen mee naar buiten in de regen. De leerlingen mogen een proef doen om te ontdekken welke jas je goed beschermt tegen de regen en welke niet.

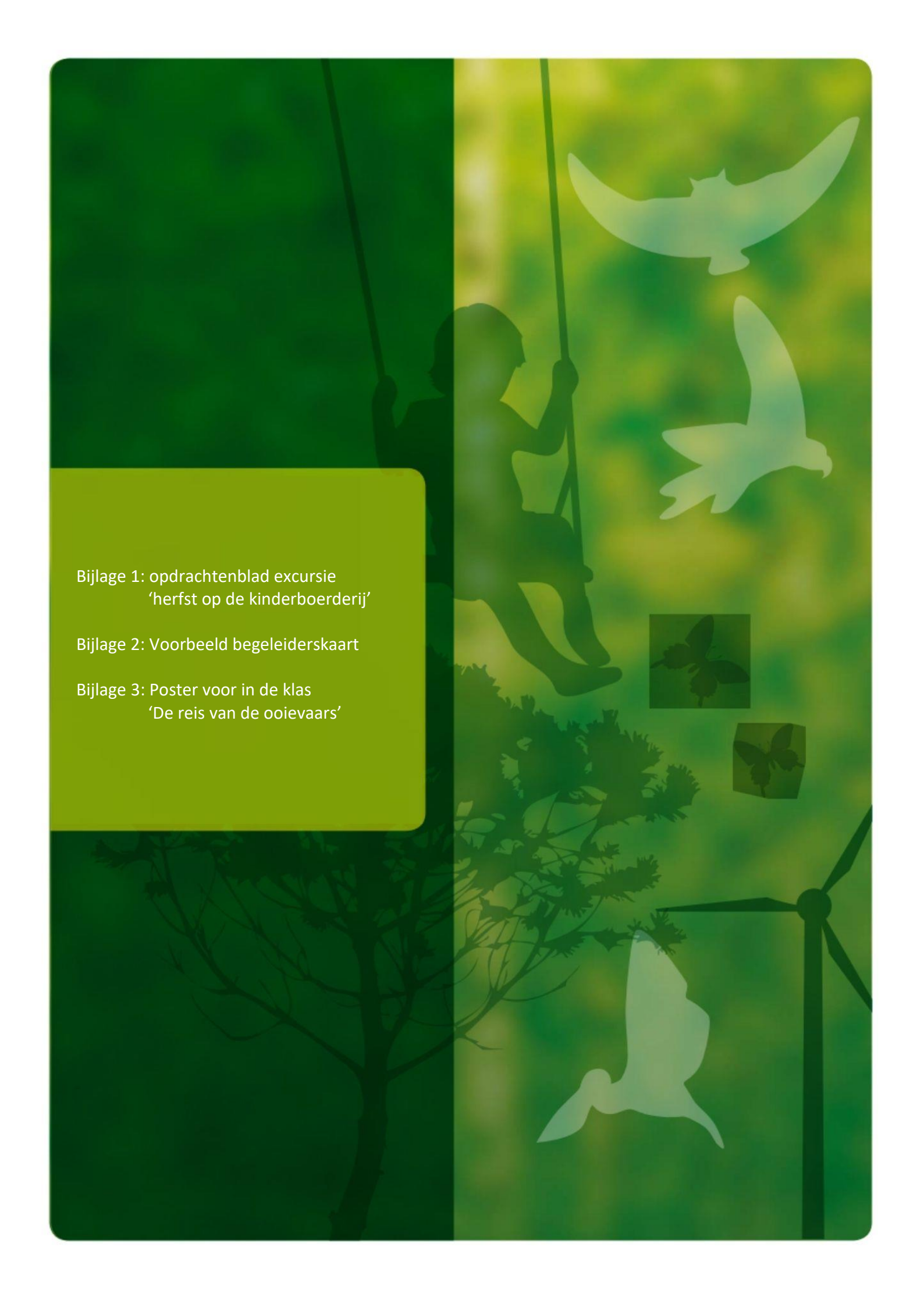
Benodigheden:

Vuilniszakken of regenponcho's
Eventueel een wollen jas/vest.

Laat de leerlingen in tweetallen werken. Ze mogen allemaal hun eigen jas aan trekken. De helft van de leerlingen geef je een regenponcho/vuilniszak of een wollen vest/jas.

- Laat de leerlingen van te voren nadenken. Wie zal er het natst worden?
- Ga met zijn allen door de regen lopen. Loop maar eens een rondje over het plein samen met je maatje. Niet stiekem gaan schuilen onder een boom hè?!
- Wat gebeurt er met je jas? Zie je de regendruppels? Blijven ze op je mouw liggen of zakken ze erin? En bij je maatje?
- Probeer de regen van je mouw te schudden. Voel aan je mouw. Voelt het nat? Welke jas voelt natter, die van jou of die van je maatje?
- Sommige leerlingen hebben een vuilniszak of regenponcho over hun jas. Kijk eens goed wat de druppels daar doen.
- En wat gebeurt er met de druppels op het wollen vest/jas?
- Ga nu weer naar binnen en doe je jas uit. Is je kleding onder je jas helemaal droog gebleven?
- Welke jas vinden jullie het beste om aan te doen als het regent?
- Welk dier heeft eenzelfde soort jas? Refereer naar het proefje dat de leerlingen op de kinderboerderij hebben

Bijlage 1: opdrachtenblad excursie
'herfst op de kinderboerderij'

Bijlage 2: Voorbeeld begeleiderskaart

Bijlage 3: Poster voor in de klas
'De reis van de ooievaars'

Herfst op de kinderboerderij

De winterslapers

Vraag:

Waar slapen de dieren het liefst?
Verbind de afbeeldingen met elkaar.

de vinger
met vet

de vinger
met stof

de blote
vinger

De dieren met een winterjas

Vraag:

Welke vinger voelt
bij jou het koudst?
Omcirkel de juiste
vinger

Start in
Nederland

Vraag:
Kun jij de reis
van de ooievaar
natekenen op
de kaart?

De wereld- reizigers

De voedselverzamelaars

Vraag:

Welk voedsel verzamelt de eekhoorn om de
winter door te komen? Schrijf de naam of teken
het voedsel hieronder. (of op de achterkant)

Begeleiderskaart 1

Stap 1: Zoek de opdrachten met de leerlingen. Dit doe je door het zoeken van de speurkaart. Op iedere speurkaart staat 1 dier centraal. Deze vind je ook bij iedere onderstaande opdracht. Houdt de volgorde van de opdrachten op dit formulier aan.

Stap 2: Lees de tekst voor op de opdrachtenkaart of laat één van de leerlingen deze voorlezen.

Stap 3: Als begeleider stel jij vervolgens de vragen om de leerlingen te activeren om de opdrachten te doen. Deze vragen vind je hieronder op de begeleiderskaart.

De voedselverzamelaars

1. Om te ontdekken wat de eekhoorn allemaal moet zoeken in de herfst, zijn er op verschillende plekken voedsel en andere spullen van de eekhoorn verstopt. Probeer er zoveel mogelijk te vinden.
2. Weten jullie ook wat jullie gevonden hebben? Open de kist en vind daar het antwoord.
3. Laat de leerlingen op het werkblad de vraag beantwoorden.
4. Jullie mogen het voedsel weer verstopten. Probeer het op dezelfde plek te doen als je het gevonden hebt, anders kan de eekhoorn straks zijn eten niet terug vinden.

In totaal liggen er 12 materialen verstopt

De winterslapers

Om de hele winter te kunnen blijven slapen hebben de dieren een goede, veilige en warme schuilplaats nodig om de winter door te komen. Die schuilplaatsen kunnen de dieren in de natuur vinden.

1. Kijk eerst maar eens naar de foto's van de dieren. Weten jullie hoe ze heten?
2. Op de andere drie foto's zien jullie de plekken waar deze dieren het liefst schuilen. Kunnen jullie ontdekken welk dier, waar het liefst schuilt?

Steeds vaker ruimen wij mensen alles in de natuur op, zoals blaadjes die gevallen zijn of afgebroken takken. Wij mensen vinden dan soms rommelig! De dieren hebben daarom veel problemen met het zoeken van een geschikte plek om te overwinteren. Daarom bouwen wij voor de dieren een schuilplek.

3. Kijk goed naar de 3 schuilplaatsen die voor jullie staan. Welke is voor de vlinder? Welke is voor de Vleermuis? En welke is voor de Egel?

De wereldreizigers

Veel vogels vliegen in de winter naar warme landen. In Nederland is niet genoeg voedsel voor alle vogels om te blijven en daarom vliegt een aantal in oktober naar een warm land. In het voorjaar komen ze dan weer terug naar Nederland om hun jongen groot te brengen. De vogels die elk najaar naar een warmer land gaan noemen we trekvogels.

Opdracht

1. Op de vloer ligt een memoriespel. Speel het memoriespel om erachter te komen welke vogels er naar een warm land gaan in de winter.
2. Nu mogen jullie alle memorie stukken weer omdraaien . Zo kan de volgende groep ook weer spelen.

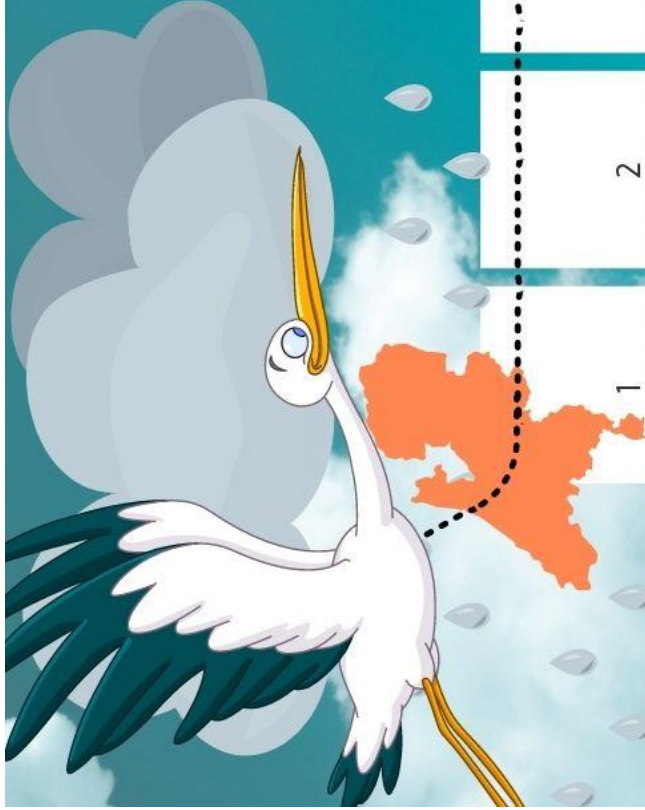
extra opdracht (bij tijd over)

Bekijk de vogels van het memoriespel.

- Ken je alle vogels die op de plaatjes staan?
- heb jij sommige van de vogels wel eens in jou tuin of het park gezien?
- Welk van deze vogels heeft de grootste snavel?
- Welk van deze vogels zou de kleinste vogel zijn?

- Is het kleine aanbod aan voedsel de enige reden dat vogels naar warmere landen trekken?

De reis van de oeverwaars

1	2	3	4	5	6	7	
14	13	12	11	10	9	8	
15	16	17	18	19	20	21	
28	27	26	25	24	23	22	
29	30	31	32	33	34	35	

